

— **Požar.** V Kandiji pri Novem mestu je pogorela na novega leta dan trgovina g. Kastelica. Škoda znaša 30 tisoč kron.

— **Velemlin pogorel.** Lansko leto je požar uničil Bezanov mlin v Našicah na Hrvaškem. Škoda znaša 600.000 K. Mlin je bil zavarovan.

— **Sodna poslovica za licitacije.** V Pulji je vlada uredila javen lokal za dražbe, ki se vrše pod nadzorstvom in na zahtevo sodišča. Ta poslovica začenja svoje delo z novim letom in ima namen osredotočiti prodajanje sodnim potom zarubljenih ali pri konkurzi zapadlih reči. Do sedaj se je tako blago čisto brez nadzorstva in samovoljno prodajalo; sedaj pa, ko se bo vse osredotočevalo na enem samem prostoru — blago, prodajalci in kupci — bo možno dosežati boljše cene, kar bo v prid i dolžnikom i upnikom. Mešetarjem in preprodajalcem bo delo zelo oteženo, vsi drugi kupci pa bodo uživali marsikako ugodnost. Poslovanje prodajalnice bo vzdrževala država. I tak zavod je velikega pomena v času vsesplošne socialne bede.

— **Zimski šport v Bohinju.** Krasno solčno vreme, 6° pod ničlo, sankališče, drsališče v izbornem stanu, smučni povsod. V nedeljo je pripeljal posebni vlak iz Trsta nad 200 sankalcev in smučarjev, tudi jutri bo vozil ta vlak in obeta ugodno vreme za vse vrste zimskega sporta velikanski obisk.

— **S pošte.** C. kr. poštni nadoficial R. Janda v Trstu, in c. kr. poštni official: Jožef Debelak na Dunaju, G. Santicin v Trstu pa L. Smolič v Pulju so umirovljeni.

— **Naznanjevalci hude zime?** Iz Adlešič, 3. jan. V »Slov.« št. 294. ste poročali o redkem gostu na Kranjskem, namreč o peganih, ki so se prikazali na Gorenjskem. Naj Vam naznanim, da so se pojavili tudi v Beli Krajini. Prvih 6 sem jih videl 21. dec., drugo jato kakih 12 do 15 pa danes zjutraj. Tudi drugi ljudje so jih opazili in pravijo, da takih ptic pri nas še niso videli. Nekdo jih je videl v sredo kakih 30. Morda naznanja njihov prihod v naše kraje res hudo zimo. Danes zjutraj smo imeli — 8° C. Tui kalini, ki se k nam redko kdaj zaseli, so se pojavili pri nas letos, kakor sem že večkrat opazil, v obilnem številu. Morda je tudi te prignala slutnja pred hudo zimo.

— **Silen vihar v Mostaru.** V soboto je tu divjal silen vihar. Izrval je veliko dreves, razkrival strehe in rušil dimnike.

— **Streljanje na sv. večer.** Ključavničarski vajenec iz Jurke vasi Jože Horvat, ki dela pri Žibertu v Zabji vasi, je na sv. večer s svojo enocevko streljal. Staro puško je preveč s smodnikom nabil in se mu je razletela. Odnoslo je fantu levo roko v prstih. Še isto noč so mu jo v bolnišnici amputirali v členu.

— **Domačim našim ameriških izseljencev!** Pozor pred lopovili iz Svibna nam pošiljajo dopisnico s tiskano nemško vsebino, ki jo je prejela neka kmečka žena, ki ima moža v Ameriki; dopisnica se glasi tako-le: »št. 6844.447 L. R. št. 194. (Eventuelno prosimo za navedbo števil.) Knauth Nachod & Kühne, Lipsko, 12. dec. 1913. Naj prejme Urša Luzar, Kote št. 19., pošta Račje na Štajerskem. Ako pričakujete denar iz Amerike, prosimo, da nam nemudoma pošljete: 1. dotično pismo, ki Vas o tem obvešča, z ovojem vred, ki nosi ameriški poštni pečat, — ali pa 2. naznanilni listek oziroma pobotnico, ki jo je pri vplačilu dobil ameriški odposiljalec, na vsak način pa številko naznanilnega listka in datum, ter dalje, koliko denarja pričakujete, od koga in iz katerega kraja v Ameriki, da moremo na tej podlagi doognati Vašo upravičenost do prejema. Poslane listine Vam kasneje na željo vrnemo. Odgovorite nam nemudoma, ker bi se morali drugače v tej zadevi obrniti v Ameriko in bi bili eventuelno prisiljeni denar vrniti nazaj v Ameriko. — Knauth, Nachod & Kühne, Lipsko. — Ni dvoma, da se je nekje organizirala lopovska družba, ki ima namen na tak-le predrzno-neumen način pouzmati krvave žulje ameriških izseljencev. Vsi poklicani činitelji naj na to sleparstvo opozore domače naših Amerikancev, da ne bodo sedli na ta lim.

— **Ceno meso.** Pred božičem se je dobilo v Mokronogu meso po 80 vin. kilogram. En mesar je prodajal meso celo po 72 vin. Vsi silnega navala je moral zaklati šest goved, da je zadostil vsem kupcem. Po praznikih se je pa cena mesu zopet zvišala na 1 K 20 vin.

— **Nova orožniška postaja.** Na Gornji Polskavi smo dobili sredi decembra novo c. kr. orožniško postajo s tremi možmi. Pripada jim razen domačih starih občin še cela Smartinska župnija in občina Pokaše.

— **Orožniki ustrelili dijak.** V gimnaziji v Karlovcu je do 6. gimnazijskega razreda študiral mladenič Ivan Pap. Radi bede je moral nato obisk šole prekiniti in nadaljevati nauke kot

eksistent. Prehranjeval se je na ta način, da se je s kolesom vozil po deželi okrog duhovčine, učiteljstva in drugih premožnejših ljudi, ki so mu radi dali podporo v jelu in denarju. Pap je imel vedno pri sebi vsa potrebna šolska in druga izkazila in je bil splošno znan kot priden in nadarjen dijak. 22. t. m. je na svojem potu došel v Grgurevce, kjer je orožniška postaja. Orožniki so Papa opazovali, ko je obiskal razne hiše, a so ga pustili v miru. Ko se je pa Pap na kolesu odpeljal proti Mitrovici, sta dva orožnika stekla za njim in ga začela klicati, naj počaka. Pap se za to ni zmenil, nakar sta orožnika začela streljati; zadet v obe nogi se je Pap zvrnil s kolesa. Orožnika sta nato pregledala njegove listine in se prepričala, da sta nedolžnega ranila. Hitro sta šla po voz, ki naj bi Papa prepeljal v bolnico v Mitrovico. Vsi silnega mraza so pa Papu rane vnele ter je ubogi mladenič že na potu umrl. Proti orožnikom je že uvedena preizkava.

Ali ste že odposlali položnico „Slovenski Straži“?

Gospodarski pregled za leto 1913.

(Konec.)

Junij in julij položaja nista mogla več poslabšati, da v juliju je celo opaziti nekoliko izboljšanja, ki se sicer ne izražata toliko v obrest. meri — privatni diskont je bil celo nekoliko višji kot v juniju, namreč povprečno 5-88 proti 5-82% — kakor v tem, da je sedaj bilo mogoče zopet dobiti denar. To okolnost je razlagati tako, da je privabila visoka obrestna mera tuj posebno angleški, nemški in francoski denar, ter je tudi osrednja banka v splošno presenečenje koncem julija izdala manj denarja, kakor v istem času lani. Brezdvoma je mnogo pripomoglo k poboljšanju našega finančnega rezmerja do Francije ureditev vprašanja južne železnice, ki sicer še sedaj ni končno rešeno, vendar je pa na potu ugodne rešitve, vsaj deloma po želji Francozov.

Av gust in jesenski meseci so končno prinesli razbremenitev in upanje na stalno izboljšanje položaja. Borze so se oddahnile in tudi avstrijska renta je začela polagoma zapuščati svoje globoko stališče. Vendar mi je pa ravno v tem času registrirati važen dogodek, ki je naredil zunaj države mučen vtis. Kraljevina češka je prišla pod sekvester in avtonomna uprava je bila suspendirana. V tem času je morala najeti Praga svoje posojilo, ki je pa še za letošnje razmere zelo drago in bo veljalo okroglo 7%. Isto je pripomnilo o dunajskem posojilu, ki je prišlo na trg nekoliko pozneje.

Letina je letos v splošnem dobro obrodila in to je tudi precej prispevalo k izboljšanju položaja. Seveda je to premeten razmer upoštevala tudi Avstroogrska banka in je koncem novembra znižala obrestno mero za pol odst. in s tem oficijelno naznanila konec krize. Tako je ustregla glavnim zahtevam industrije in državi pripravila pot za bodoča posojila, ki so že napovedana za leto 1914 v približni višini pol milijarde. Za januar je pričakovati nadaljnega znižanja za pol odst. na 5% iz ravnokar omenjenih razlogov; vendar je pa znižanje utelešeno tudi v ugodnem stanju Avstroogrske banke.

Financijskemu položaju odgovarja v preteklem letu stališče industrije in trgovine, ki ste pretrpeli hude čase, najhujše kajpada trgovina in obrt v naši državi. Deloma so vzrok mobilizacijski vpoklici rezervnikov na meje, ker so v celih vrstah industrij, ki so bile še za mesece preskrbljene z naročili, povzročili najobčutnejše motenje obratov in v mnogih slučajih celo ustavili vsako delo. To se je zgodilo predvsem v onih obratih, ki imajo danes najhujše izgube. Železarne, tovarne strojev, elektrotehnične industrije itd. Drugič je pa tudi upoštevati, da je vsled vpoklica stotisočernih rezervnikov, ravnateljstvo rodbin izgubilo svojega hranitelja in se je vsled tega moralo omejiti na najnujnejše ter je tako, kakor tudi vsled občne draginje padel vsak konsum in z njim tudi mnogo izgubila trgovina, kot posredovalka med proizvajalcem in konsumentom.

Po poročilih najbolj prizadetih trgovnic (praške in drugih) tvorijo glavni vir krize one industrije, ki so bile najbolj prizadete z omejitvijo izvoza na Balkan, kakor tudi stavbena in s to vezane obrti. Pri tovarnah za poljedelske stroje je opaziti zmanjšanje izvoza za 78%; te tovarne so se nadejale, da križar ne bo dolgo trajala in niso svoje produkcije v potrebnem obsegu skrhile, ta-

ko da so morale to storiti pozneje še za polovico. Isto je opaziti v tekstilni industriji in drugih podobnih obratih, kjer so delali do zadnjega le par dni v tednu. V trgovini so te razmere hudo upliale in tudi balkanski moratoriji so splošno krizo povečali, dasi ne v toliki meri, kakor se to navadno sodi. Balkanske kupčije se skoro vse takoj ali pa še vnaprej poravnajo.

Preidemo končno k poglavju, ki je za naše kraje posebno pereče in ga je treba omeniti v tem pregledu: dasi to storim nazadnje, ni njegova važnost nič manjša. Je to izseljevanje, ki je vsled posebnih okolištin postalo v zadnjih mesecih tudi za oficijelni del države aktualno. Vlada je pripravila nov (že 3.) osnutek izseljeniškega zakona in izdala odredbe, ki v marsikaterem slučaju mejijo že trdo na omejevanje zakonito zajamčene prostosti odpotovanja in izseljenja.

Ker gre večina naših državljanov preko nemških pristanišč in le mal kontingent izseljencev odide iz Trsta, navedem v sledečem podatke pristaniških uradov v Bremenu in Hamburgu. Številke obsegajo izseljevanje za prvih deset mesecev v letih 1909—1913. Leto 1909 (januar—oktober) 210.653. l. 1910 238.573, leta 1911 154.490, leta 1912 246.115, leta 1913 377.874. Ker manjkajo še podatki za november in december, ni mogoče natančno določiti števila letošnjih izseljencev, da bo pa letos preseglo 400 tisoč, je popolnoma gotovo. Pristavim le, da je tri četrtine teh izseljencev avstrijskih podanikov in veliko od teh naših rojakov. Številke, ki omenjajo svote izdanih potnih listov, ne odgovarjajo pravemu položaju ter jih vsled tega tudi ne navajam.

V pregledu celoletnega gospodarstva v minulem letu bi bilo treba še upoštevati podatke uvoza in izvoza, produkcije in konsuma, gibanja na delavskem trgu in v denarnih zavodih ter nebroj drugih okolištin, ki sem jih pa žal moral izpustiti in se omejiti na najnujnejše, ker mi je bil vsled vladajočih razmer odmerjen le pičel prostor.

Dr. I. Č.

Pristopajte k „Jugoslovanski Strokovni Zvezi“!

Po svetu.

— **Evropsko človeštvo se stara.** Kadar se človek stara, postaja zopet otročji. Ravnotako narodi, kojih kultura stara. Kar se danes vse v modi in umetnosti ustvarja, ima na sebi očitne znake propadanja starajočih se možganov. Vsi tega napravljajo vtis otročjega v slabem pomenu te besede. Komaj se je n. pr. tangoples pojavil, so ga nekateri že siti. Uvesti hočejo »nadples«, ples vseh plesov, »metahorejo«. Doma je ta novost seveda v Parizu. Ta ples je »telesnoritmnični izraz najvišje poduhovljenosti«. Orchester igra na prim.: »Sinfonično himno solncu«. Ta predmet vzbuja v človeku, ki stoji na višku izobrazbe, predstavo stožca. Zato mora plesavka tako plesati, da s svojo obleko in gibi ter njih hitrostjo, oziroma ritmom, vzbudi v gledalcih predstavo stožca. Plesi v čast duhovom padlih se izvajajo tako, da se zdi, kakor bi se telo hotelo »podaljšati v neskončnost«, itd. Moderni ljudje menijo, da se je v starih časih tako plesalo. V resnici pa se stara moderno človeštvo.

— **Grdo vreme po vsej Evropi.** Višje ležeče vasi v Krkonoših so tako zasnežene, da so od sveta popolnoma odrezane. — Na Pomoranskem so viharji uničili veliko vasi in podrli jezove, tako da znaša škoda okoli tri milijone M. — Na Španskem divjajo snežni viharji. V Avstriji je železniški promet prekinjen. Temperatura v Madridu znaša 6 stopinj pod ničlo.

— **Podjetna licejka.** Pred dobrimi 14 dnevi je iz Budimpešte nenadoma izginila 15-letna licejka Ilona Friedmann. Vse je mislilo, da je dobro razvito dekle postalo žrtev kakega zločina; stariši so bili obupani, policija se je pa zastoj trudila najti kako sled za dekletom. Te dni so pa stariši dobili iz New Yorka razglednice od Ilone in kmalu nato jih je objela tudi pogrešna hčerka. Kaj se je bilo z njo zgodilo? Kakor so že pogumne in podjetne takele nedoraste punice, — je Ilona stavila s svojimi sošolkami, da si upa priti v Ameriko brez denarja, brez papirjev in brez dovoljenja starišev; treba ji je samo voznega listka do Reke. Sošolke so bile za načrt takoj navdušene in so med sabo zložile denar za vozni listek do Reke. Ilona se je nato odpeljala v Reko ter šla v pristanišče, kjer je bila za odhod pripravljena ladja »Karpattia«. Neopažena je prišla na krov in se skrla za nekimi tovari. Ladja je odplula. V Gibraltarju je Ilona našel kontrolni

uradnik. Pogumno je povedala svojo zgodbo o stavi in rekla, da izvrši samomor, ako je ne vzemo sabo v New York. Ladijski častniki so se dali pogovoriti in so izročili deklico izseljeniški komisiji na Ellis Islandu. Tu je pisala razglednice na stariše in tovarišice, potem so jo pa zopet spravili na »Karpattia«, ki jo je prepeljala nazaj v domovino, kamor je srečno dospela in — dobila stavo. Najbolj čudno pri vsem tem je pa bilo to, da so njene tovarišice ves čas znale — molčati.

— **Velika tatvina.** Pri Aussee-u se je s Steindl-planine zvalila lavina, ki je bila 150 m globoka in silno dolga. Pol hektarja gozda je uničenega in en hlapec zasut.

— **Vlak povozil voz.** Štiri osebe mrtve. Pri Schönlandu je vlak povozil voz. 4 osebe so mrtve.

— **Polet Pariz—Praga—Dunaj—Carigrad—Jeruzalem—Kairo—Avstralija.** Francoski aviatik Vedrines je 30. decembra priletel v Kairo. Izjavil je, da poleti iz Kaire čez Malo Azijo v Indijo, Indokino, Sundske otoke in od tu v Avstralijo.

— **Vsa rodbina umorjena.** V vasi Krzynowloga je neznanec, ki je prišel spat, po noči napadel celo družino bogatega kmeta Wiguna in ustrelil gospodarja, ženo ter obe hčeri, nakar je hišo oropal.

— **Podkupljiv »uradnik«.** Te dni se je v raznih mestecih in vasesh blizu Neaplja oglasil neki gospod in se pri oblasteh predstavil kot inž. Marsica, ki je od ministrstva za javna dela pooblaščen izvršiti nekaj razlastitev, ki so potrebne za novo brzovozno progo Rim—Neapelj. Oblasti so šle ministerialnemu pooblaščenec v vsem na roko, ko je razpravljal z zemljiškimi posestniki. Le-tim je inženier natihoma obljubil ugodne pogodbe, ako mu dajo kaj »na roko«. To so ljudje radi storili in mož je dobil kakih 200.000 K »podkupnine«. Nato je izginil; opeharjeni posestniki si bodo pa v bodoče ministerialne pooblaščenca malo bolje ogledali.

— **Proti zlorabi uspavalnih sredstev.** Ker se mnogokrat zgodi, da kdo uspavalna sredstva zlorabi v samomorilne svrhe, predlaga dr. Cimbali v monakovskem strokovnem glasilu, da naj se uspavalna sredstva spoje s kako tvari, ki bi v majhni količini ne učinkovala, ako bi pa kdo vzel prekomerno veliko uspavalnega sredstva in s tem seveda tudi primešane snovi, — bi pa ta povzročila bljuvanje. V to svrho priporoča dr. Cimbali bljuvalni koren.

— **Razkrinkan »veliki duhovnik« solnčnega boga.** Amerikanec Oto Hanisch, po poklicu stavec, je živel več let med mormonci. Tu mu je prišlo na misel, da bi tudi on lahko ustanovil kako novo vero in tako prišel do razkošnega in brezskrbnega življenja. Preskrbel si je tedaj perzijskih oblačil, nadel si sivo brado in lase in pod imenom Otomana Zar Aduš Hanisch začel propovedovati »mazdaznanski« to je solčni kult. Kmalu je zbral krog sebe 14.000 vernikov in sijajno živel kot »veliki duhovnik solnca«. Prebival je v razkošno opremljenem »templju« na najlepši cesti v Čikagu. Svoj čas je prebil predavanja celo v Londonu. Toda sreča je opoteča; med njegovimi ovčami se je našel odpadnik, in sicer mlad fant, ki so ga v templju častili kot solnčnega boga. Ta je sodišču predložil brošure, s katerimi je »veliki duhovnik« nabiral vernike; v teh brošurah se za verske obrede priporoča skrajno nemoralno početje. Oblast je čednega »velikega duhovnika« takoj prišla in nato je prišlo na dan, da je ta častitljivi stari Perzijanec — 45letni bivši stavec Oto Hanisch. Obsojen je bil na pet let težke ječe in 2000 K globe. Uboge njegove »ovčice«!

— **Nenavaden dvoboj.** Ob zadnjih manevrih v ameriških Združenih državah se je neki major čutil žaljenega ter je dotičnemu stotniku poslal svoji priči. Stotnik ni naravnost odgovoril, marveč je prošil za pogovor z majorjem. Major se je nato podal v stotnikov šotor; stotnik je s pipico v ustih sedel na malem sodčku in krog njega je stalo mnogo častnikov. Stotnik je ogovoril majorja tako-le: »Jaz sem samo priprosti brambovec in v vsem svojem življenju še nisem izprožil pištole; iz tega lahko razvidite, da bi imeli Vi v dvoboju na pištole veliko ugodnejše stališče nego jaz. Glejte, ta dva sodčka sta napolnjena s smodnikom; v vsakega sem dal zvrtati luknjo in vanjo vtekati vžigalno vrvice. Vsediti se sedaj, prosim, na oni-le drugi sodček, jaz bom pa prižgal vžigalno vrvice. Kdor izmed naju bo dlje vztrajal sedeč na sodcu, ne da bi trenil z očesom, tisti bo zmagovalc v tem dvoboju.« Okoli stoječi častniki so z velikim zadovoljstvom sprejeli to stotnikovo ponudbo, zato je major ni hotel odbiti. Dalo se je znamenje, vrvice je začela tleči. Stotnik je z največjo hladnokrvnostjo kadil iz